

सर्वसाधारणको राय माग गरिएको सम्बन्धी सूचना

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयले नेपाल कानून आयोग ऐन, २०६३ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयकको मस्यौदा तयार गरेको छ। विधायन ऐन, २०८१ को दफा ६ को उपदफा (२) बमोजिम उल्लिखित विधेयकको मस्यौदा सर्वसाधारणको रायको लागि प्रकाशन गरिएको हुँदा सो विधेयकउपर मन्त्रालयद्वारा सञ्चालित सुझाव पोर्टल <https://lawfeedback.molipa.gov.np/> मार्फत वा संलग्न ढाँचामा lawdrafting@molipa.gov.np मा इमेल गरी सात दिनभित्र आफ्नो राय उपलब्ध गराइदिनुहुन सम्पूर्ण सर्वसाधारणसमक्ष अनुरोध छ।

नेपाल कानून आयोग ऐन, २०६३ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना : नेपाल कानून आयोग ऐन, २०६३ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,
सङ्घीय संसदले यो ऐन बनाएको छ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम “नेपाल कानून आयोग (पहिलो संशोधन) ऐन, २०८३ रहेको छ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. नेपाल कानून आयोग ऐन, २०६३ को दफा २ मा संशोधन : (१) नेपाल कानून आयोग ऐन, २०६३ (यस पछि “मूल ऐन” भनिएको) को दफा २ को खण्ड (घ) को सट्टा देहायको खण्ड (घ) राखिएको छ :-

“(घ) “सदस्य” भन्नाले आयोगको सदस्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले उपाध्यक्षलाई समेत जनाउँछ।”

३. मूल ऐनको दफा ४ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा ४ को सट्टा देहायको दफा ४ राखिएको छ:-

“४. आयोगको गठन : (१) आयोगको गठन देहायबमोजिम हुनेछ:-

(क) मन्त्री, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला
मन्त्रालय

-अध्यक्ष

(ख) कानून तर्जुमाको क्षेत्रमा काम गरी विशिष्ट
श्रेणीको पदबाट अवकास प्राप्त गरेका वा सो
क्षेत्रमा कम्तीमा बीस वर्षको कार्य अनुभव
हासिल गरेका व्यक्ति मध्येबाट नेपाल
सरकारले नियुक्त गरेको व्यक्ति

-उपाध्यक्ष

(ग) संवैधानिक वा कानूनको क्षेत्रमा अध्यापन वा
अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यमा कम्तीमा पन्ध्र
वर्षको अनुभव हासिल गरेको व्यक्ति मध्येबाट
नेपाल सरकारले नियुक्त गरेको एक जना

-सदस्य

(घ) कानून तर्जुमाको क्षेत्रमा कम्तीमा पन्ध्र वर्षको
कार्य अनुभव हासिल गरेका व्यक्ति मध्येबाट
नेपाल सरकारले नियुक्त गरेका दुई जना

-सदस्य

(ङ) सचिव, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ग) र (घ) बमोजिम नियुक्त हुने व्यक्तिहरूमध्ये कम्तीमा एकजना महिला हुनु पर्नेछ।”

४. मूल ऐनको दफा ६ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा ६ को सट्टा देहायको दफा ६ राखिएको छ :-

“६. उपाध्यक्ष तथा सदस्यको योग्यता : उपाध्यक्ष तथा सदस्यमा नियुक्त तथा मनोनयन हुनको लागि दफा ४ मा उल्लिखित योग्यताको अतिरिक्त देहायका योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछ :-

(क) नेपाली नागरिक,

(ख) पैंतालीस वर्ष उमेर पूरा भएको,

(ग) नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट कानूनमा स्नातकोत्तरको उपाधि प्राप्त गरेको,

(घ) भण्डाचार, सम्पत्ति शुद्धीकरण, मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार, लागू औषध बिक्री वितरण वा ओसार पसार, राहदानी दुरुपयोग, जबरजस्ती करणी वा नैतिक पतन देखिने फौजदारी कसूरमा अदातलबाट कसुरदार नठहरिएको।”

५. मूल ऐनको दफा ७ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा ७ को सट्टा देहायको दफा ७ राखिएको छ :-

“७. उपाध्यक्ष र सदस्यको पदावधि : (१) उपाध्यक्ष र सदस्यको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपाध्यक्ष वा मनोनीत सदस्यमा कार्यक्षमताको अभाव भएमा वा निजले पद अनुकूलको आचारण नगरेमा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्ले जुनसुकै बखत पदबाट हटाउन सक्नेछ।

तर पदबाट हटाउनु अघि निजलाई सफाइ पेस गर्ने मनासिव मौका दिनु पर्नेछ।”

६. मूल ऐनको दफा ८ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा ८ को सट्टा देहायको दफा ८ राखिएको छ :-

“८. पद रिक्त हुने अवस्था : उपाध्यक्ष र सदस्यको पद देहायको अवस्थामा रिक्त भएको मानिनेछ :-

(क) दफा ६ बमोजिमको योग्यता नरहेमा,

(ख) दफा ७ को उपदफा (३) बमोजिम पदबाट हटाइएमा,

(ग) निजले नेपाल सरकारसमक्ष राजीनामा दिएमा,

- (घ) निजको पदावधि पूरा भएमा,
- (ङ) निजको उमेर सत्तरी वर्ष पूरा भएमा,
- (च) नेपालको संविधानको धारा २९१ बमोजिम अयोग्य भएमा, वा
- (छ) निजको मृत्यु भएमा।”

७. मूल ऐनको दफा १० मा संशोधन : मूल ऐनको दफा १० को खण्ड (ठ) पछि देहायका खण्ड (ठ१), (ठ२), (ठ३), (ठ४) र (ठ५) थपिएका छन् :-

- “(ठ१) प्रचलित ऐन कार्यान्वयनको अवस्थाको मूल्याङ्कनको लागि सम्बन्धित मन्त्रालयबाट अनुरोध भई आएमा ऐन कार्यान्वयन मूल्याङ्कन गरी सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित मन्त्रालयमा पठाउने,
- (ठ२) नेपाल कानून सूचना प्रणाली (नेपाल ल इन्फरमेशन सिस्टम) सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने,
- (ठ३) प्रदेश वा स्थानीय तहबाट निर्माण भएका कानूनको अध्ययन तथा पुनरावलोकन गरी सो को प्रतिवेदन नेपाल सरकारसमक्ष पेस गर्ने,
- (ठ४) फौजदारी तथा देवानी कानूनको क्षेत्रमा गर्नुपर्ने सुधारको सम्बन्धमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने,
- (ठ५) नेपाल कुनै अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिको पक्ष हुनपर्ने नपर्ने सम्बन्धमा अध्ययन गरी नेपाल पक्ष हुनुपर्ने भएमा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,”

८. मूल ऐनमा दफा १०क. थप : मूल ऐनको दफा १० पछि देहायको दफा १०क. थपिएको छ :-

“१०क. आयोगको कार्य विभाजन : आयोगको कामकारवाहीलाई प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्न आयोगको उपाध्यक्ष र सदस्यहरूबीच आयोगले तोकेबमोजिम कार्य विभाजन गरिनेछ।”

९. मूल ऐनको दफा ११ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा ११ को उपदफा (७) को सट्टा देहायको उपदफा (७) राखिएको छ:-

“(७) आयोगले आफ्नो बैठकमा आवश्यकताअनुसार कुनै विशेषज्ञ वा सरोकारवाला व्यक्तिलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।”

१०. मूल ऐनको दफा १३ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा १३ को सट्टा देहायको दफा १३ राखिएको छ:-

“१३. उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार : उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछः-

- (क) आयोगको काम कारबाही समन्वयत्मक ढङ्गले सञ्चालन गर्ने,
- (ख) आयोगसँग सम्बन्धित काम गर्ने, र
- (ग) अध्यक्षले तोकेको काम गर्ने।”

११. मूल ऐनको दफा १४ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा १४ को सट्टा देहायको दफा १४ राखिएको छः-

“१४. उपाध्यक्ष तथा सदस्यको पारिश्रमिक, सेवाका शर्त र सुविधा : (१) उपाध्यक्ष तथा सदस्य आयोगको पूरा समय काम गर्ने पदाधिकारी हुनेछन्।

(२) उपाध्यक्ष र सदस्यले क्रमशः संवैधानिक निकायका प्रमुख र सदस्यले पाए सरहको पारिश्रमिक र सुविधा पाउनेछन्।”

१२. मूल ऐनको दफा १५ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा १५ को उपदफा (२) को खण्ड (घ) पछि देहायको खण्ड (घ१) थपिएको छः-

“(घ१) आयोगको बैठकको प्रस्ताव तयार गर्ने,”

१३. मूल ऐनमा दफा १७ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा १७ को सट्टा देहायको दफा १७ राखिएको छः-

“१७. विशेषज्ञको सेवा लिन सक्ने : (१) आयोगले दफा १० बमोजिमका विषयमा अध्ययन, अनुसन्धान गर्न सम्बन्धित क्षेत्रका विशेषज्ञ व्यक्तिको सूची तयार गरी रोष्टर बनाउनेछ।

(२) आयोगले उपदफा (१) बमोजिमको सूचीमा रहेका विशेषज्ञ व्यक्तिबाट आवश्यकताअनुसार अध्ययन, अनुसन्धान गराउन सक्नेछ।

(३) आयोगले सम्पादन गर्नुपर्ने कुनै विशेष अध्ययन, अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यको लागि त्यस्तो कार्य सम्पन्न नभएसम्म निश्चित सुविधा दिने गरी विशेषज्ञ सेवा लिन सक्नेछ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको सेवा लिए बापतको सुविधा उपलब्ध गराउनु पूर्व नेपाल सरकारको अर्थ मन्त्रालयको सहमति लिनु पर्नेछ।”

१४. मूल ऐनको दफा २१ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा २१ को सट्टा देहायको दफा २१ राखिएको छः-

“२१. आयोग मार्फत कानून तर्जुमा गर्नुपर्ने : (१) नेपाल सरकारका सम्बन्धित मन्त्रालयले बनाउनु पर्ने विधेयक तथा प्रत्यायोजित विधायनको तर्जुमा विस्तृत अध्ययन तथा अनुसन्धानमा आधारित भई तर्जुमा गर्नु पर्ने भएमा त्यस्ता विधेयक तथा प्रत्यायोजित विधायनहरूको मस्यौदा आयोगबाट गराउनु पर्नेछ।”

१५. मूल ऐनमा दफा २१क. र २१ख. थप : मूल ऐनको दफा २१ पछि देहायको दफा २१क. र दफा २१ख. थपिएको छ :-

“२१क. प्रदेश तथा स्थानीय तहको विधेयक तर्जुमा गर्ने : आयोगले प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको अनुरोधमा प्रदेश तथा स्थानीय तहको लागि आवश्यक विधेयक तर्जुमा गर्न सक्नेछ।

२१ख. नमूना कानूनको मस्यौदा गर्नु पर्ने : (१) प्रदेश र स्थानीय तहका लागि नेपाल सरकारले बनाउनु पर्ने नमूना कानूनको मस्यौदा तयार गर्न मन्त्रालयले आयोगलाई अनुरोध गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अनुरोध भई आएमा आयोगले नमूना कानूनका मस्यौदा तयार गरी मन्त्रालयमा पेश गर्नु पर्नेछ।”

१६. मूल ऐनको दफा २५ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा २५ मा रहेका “अध्यक्षले प्रधान न्यायाधीशसमक्ष र उपाध्यक्ष तथा सदस्यले अध्यक्ष समक्ष” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “उपाध्यक्ष र सदस्यले अध्यक्षसमक्ष” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

१७. मूल ऐनमा दफा २७क. थप : मूल ऐनको दफा २७ पछि देहायको दफा २७क. थपिएको छ :-

“२७क. निर्देशिका वा कार्यविधि बनाउन सक्ने : यस ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न आयोगले आवश्यक निर्देशिका वा कार्यविधि बनाउन सक्नेछ।”

१८. मूल ऐनको अनुसूचीमा संशोधन : मूल ऐनको अनुसूचीमा रहेका “अध्यक्ष/सदस्य” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “उपाध्यक्ष/सदस्य” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

१९. खारेजी : मूल ऐनको दफा ५, ९, १२ र १९ खारेज गरिएको छ।

